

LE PAYS D'ARLON

au fil de l'eau

Het Land van Aarlen langs het water
The Pays d'Arlon region along the water's edge

Le projet « Au fil de l'Eau » a été créé pour mettre en valeur le riche patrimoine du Pays d'Arlon lié à l'eau. Lavoirs, moulins, abreuvoirs, pompes ou fontaines, tous ces éléments bâtis ont un intérêt touristique. Au total, 87 panneaux ont été placés dans les 4 communes concernées. On retrouve sur chaque panneau une photo ancienne ainsi qu'un texte expliquant quelques éléments architecturaux, historiques ou encore des anecdotes. Découvrez ci-après les coups de cœur de chacune des communes !

Het project «Au fil de l'Eau» (langs het water) werd in het leven geroepen om het rijke watererfgoed van het Land van Aarlen in de schijnwerpers te plaatsen. Washuizen en wasplaatsen, molens, drinkplaatsen, pompen en fonteinen ... allemaal bebouwde elementen van hoog toeristisch en historisch belang. In totaal werden in de vier betrokken gemeenten 87 borden geplaatst. Op elk bord staat een oude foto en tekst met uitleg over enkele architecturale, historische elementen of anekdotes. Dit project vertelt ons ook meer over de wasvrouwen van vroeger en over de geschiedenis van de molens in de streek.

The project 'Along the water's edge' was created to highlight the rich heritage of the Arlon region linked to water. Washhouses, mills, troughs, pumps or fountains - all these structures are of great tourist and historic interest. A total of 87 panels were set up in the four communes concerned. Each panel bears an old photo and a text describing a few architectural and historical elements or telling anecdotes. This project also teaches us more about the washerwomen of days gone by and the history of the mills in the region.

AUBANGE

au fil de l'eau

More info ?
www.arlon-tourisme.be

MESSANCY

au fil de l'eau

1. Fontaine du Haut

RUE DU HAUT (ENTRE LES N° 217 ET 218) - 6792 RACHECOURT

Construite dans la première moitié du XIXe siècle, sa façade principale comprend une grande ouverture soutenue par un pilier en chêne reposant sur un socle en béton et couronné d'un chapiteau en bois. Sa toiture à deux pans, recouverte d'ardoises, est supportée par une charpente en chêne. Le bassin est constitué de deux bacs monolithiques en pierre calcaire (un grand pour le lavage et un plus petit pour le rinçage). L'abreuvoir pour le bétail accolé au pignon côté village est encore bien visible.

Fontein - wasplaats 'Du Haut'. De hoofdgevel van dit washuis, dat in de eerste helft van de 19de eeuw gebouwd werd, heeft een grote opening met in het midden een houten draagzuil die op een betonnen voetstuk steunt, bekroond met een houten kapiteel. Het zadeldak is bedekt met leien en steunt op een eikenhouten gebinte. Het bekken bestaat uit twee bakken uit één kalksteenblok (een grote om te wassen en een kleinere om uit te spoelen). Het drinkbekken voor het vee, aan de gevel die naar het dorp is gericht, is nog goed zichtbaar.

'Du Haut' fountain-washhouse. Built in the first half of the 19th century, its main façade has a large opening supported by an oak pillar resting on a concrete base and topped with a wooden capital. Its gabled roof, covered with slates, rests on an oak frame. The basin consists of two monolithic limestone tubs (a large one for washing and a smaller one for rinsing). The trough for cattle attached to the gable on the village side can still be clearly seen.

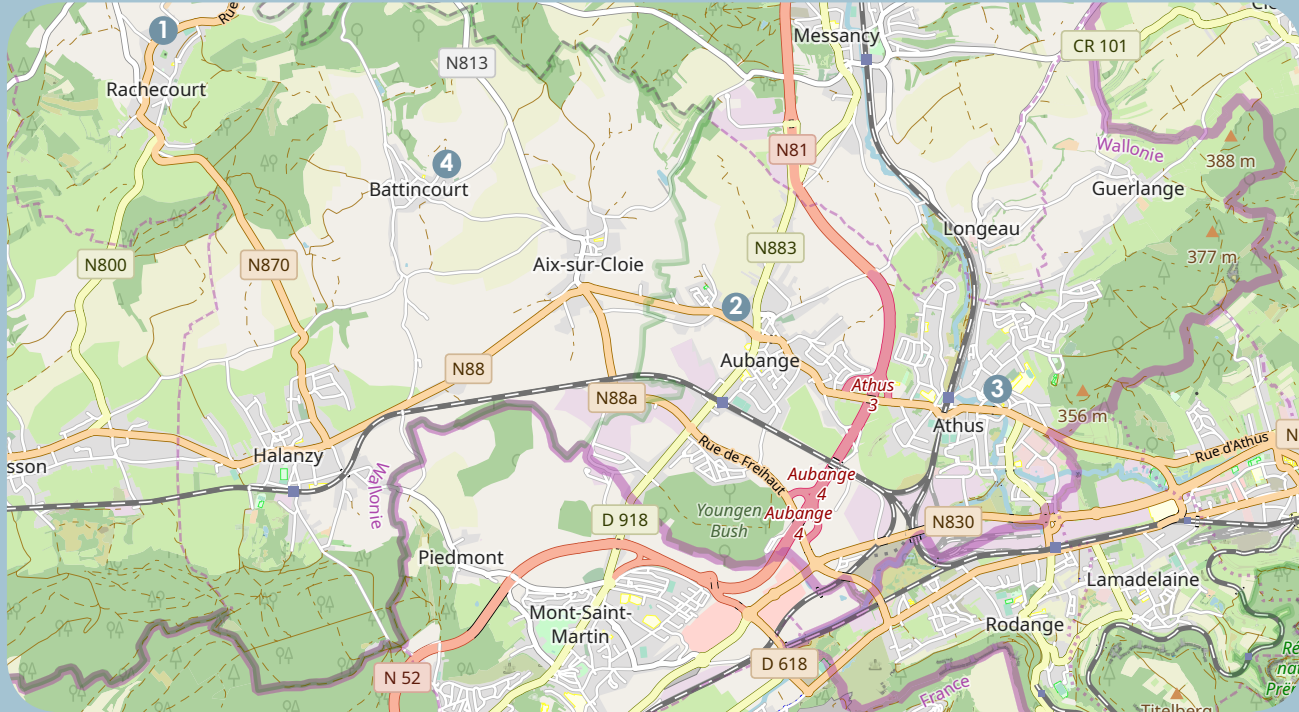
2. Lavoir d'Aubange

RUE DE MESSANCY 15 (ADOSSÉ AU PIGNON DE LA MAISON)

Ce lavoir date de la seconde moitié du XIXe siècle. Son toit en auvent à une seule pente (appentis) est adossé au mur de soutènement du « Château Gillon » et recouvert d'ardoises. Il est supporté par deux piliers en pierre moulurée. Le bassin est constitué de deux bacs monolithiques en pierre calcaire : un grand pour le lavage et un plus petit pour le rinçage. Cet endroit était réservé aux femmes qui y déployaient toute leur énergie pour manier la brosse, nettoyer le linge, le rincer et l'essorer selon le savoir-faire transmis de mère en fille.

Wasplaats. Dit washuis dateert uit de tweede helft van de 19e eeuw. Zijn luifel dak met een enkele helling (afdak) paalt aan de steunmuur van het 'Château Gillon' en is bekleed met leien. Het wordt gedragen door twee geprofileerde stenen pijlers. Het bekken bestaat uit twee bakken uit één blok kalksteen; een grote om te wassen en een kleinere om te spoelen. Deze plek was voorbehouden voor de vrouwen die er met al hun kracht de wasjes hanteerden, het wasgoed reinigden, spoelden en uitwongen, zoals hun moeder het ze had geleerd.

Washhouse. This washhouse dates from the second half of the 19th century. Its canopy roof with a single slope (mono-pitched) leans against the retaining wall of 'Château Gillon' and is covered with slates. It is upheld by two moulded stone pillars. The basin consists of two monolithic limestone tubs: a large one for washing and a smaller one for rinsing. This place was reserved for women who worked vigorously, brushing and cleaning the laundry, rinsing and wringing it using know-how passed on from mother to daughter.

3. Lavandières d'Athus

PONT DE LA GRAND-RUE (ENTRE LES N° 78 ET 86)

Bien que le Conseil communal décida en mars 1900 d'établir neuf lavoirs sommaires, en bois, le long de la Messancy, des maris, ma foi, fort attentionnés avaient également installé des petites planches au bout de leur jardin afin de faciliter la tâche de leur épouse et leur éviter de se déplacer avec le linge sale.

Wasvroumen. Hoewel de gemeenteraad in maart 1900 besliste om negen summiere wasplaatsen aan te leggen langs de Messancy, hadden - toch wel zeer zorgzame - echtgenoten ook achter in hun tuin kleine planken geplaatst om de taken van hun echtgenotes te verlichten en te vermijden dat ze naar de rivier moesten met het vuile wasgoed.

Washerwomen. Although the municipal council decided, in March 1900, to set up nine crude washhouses along the Messancy, some very thoughtful husbands also installed small boards at the bottom of their gardens to make things easier for their wives and prevent them having to carry dirty laundry around.

4. Abreuvoir de Battincourt

RUE DE LA BALLADE 4 - 6792 BATTINCOURT

Cet abreuvoir destiné au bétail et aux chevaux de trait aurait été construit au XIXe siècle au lieu-dit « Le Tracq ». Les villageois et même des personnes extérieures venaient y chercher de l'eau qui avait, semble-t-il, des vertus curatives particulières. En 1910, le maréchal ferrant habitait juste en face de l'abreuvoir.

Oude drinkplaats. Deze drinkplaats voor het vee en de trekpaarden zou in de 19de eeuw gebouwd zijn in de buurtschap 'Le Tracq'. De dorpingen en zelfs mensen van daarbuiten kwamen er het water halen dat, naar verlucht, bijzondere genezende krachten had. In 1910 woonde de hoefsmid pal tegenover de drinkplaats.

Old trough. This trough intended for cattle and draught horses is said to have been built in the 19th century in the place called 'Le Tracq'. The villagers and even people from outside came to fetch the water which apparently had particular healing properties. In 1910, the farrier lived just opposite the trough.

1. Lavoir de Longeau

CROISEMENT RUE D'ATHUS ET RUE DE GUERLANGE - 6780 LONGEAU

Ce bâtiment aurait été construit au milieu du XIXe siècle par la commune, comme semble l'indiquer la date de 1856 gravée à gauche de l'entrée, puis reconstruit en 1888. Il subit une restauration dans les années 1980. Au XIXe siècle, on faisait la lessive une ou deux fois par an, au printemps ou à l'automne. En attendant, le linge était entassé dans des mannes ou suspendu dans les greniers. Cette « grande lessive » ou « buée » durait environ trois jours : deux jours de travail à la maison et le dernier au lavoir.

Wasplaats. Dit bouwwerk zou midden de 19e eeuw opgetrokken zijn door de gemeente, zoals het jaartal 1856 dat links boven de ingang gegraveerd is, lijkt aan te geven. Het zou daarna in 1888 al heropgebouwd worden. In de jaren 1980 onderging het een restauratie. In de 19^e eeuw wordt de was maar een of twee keer per jaar gedaan, in het voorjaar en in het najaar. Elk gezin moest dus voldoende linnengoed in huis hebben om het tot de volgende wasbeurt te kunnen trekken. In afwachting werd het linnen gestapeld in grote manden of opgehangen op zolder. Deze grote waspel (dubbelken) duurde ongeveer drie dagen: twee dagen werk thuis en de laatste in het washuis.

Washhouse. This building is said to have been erected by the commune in the mid-19th century (as the date of 1856 engraved on the left of the entrance seems to indicate) and then rebuilt in 1888. It was restored in the 1980s. In the 19th century, laundry was washed twice a year, in spring and in autumn. So every family needed enough linen to last until the next laundry time. In the meantime, the laundry was piled up in large wicker baskets or hung in attics. This 'big wash' or 'steam' took about three days: two days of work at home and the last in the washhouse.

4. Lavoir de Habergy

RUE DE LA CUESTA 11 - 6780 HABERGY

Totalement isolé du village à la fin du XIXe siècle, ce lavoir se trouve actuellement dans un quartier résidentiel. A l'arrière coule un ruisseau qui permettait de remplir les bassins. Le jour du lavage, très tôt le matin, le linge trempé et lessivé était amené au lavoir dans des hottes ou des mannes que l'on portait à deux ou en s'aidant d'une brouette ou d'un chariot. Sur place, les femmes souvent agenouillées dans un bac en bois garni de paille, l'agenouillaient, et posé au sol, sont penchées au-dessus de la pierre à laver du bassin. Les lavandières frottaient le linge au savon de Marseille.

Wasplaats. Eind de 19e eeuw lag dit washuis volledig geïsoleerd van het dorp, maar vandaag is het in een woonwijk te vinden. Aan de achterkant vloeit een beek waarmee de bakken gevuld werden. Op de wasdag werd heel vroeg in de ochtend het geweeke en een eerste keer geschrobd linnengoed naar het washuis gebracht in korven of manden, die met twee werden gedragen of met een kruiwagen of karretje werden aangevoerd. Ter plaatse zaten de vrouwen vaak geknield in een houten bak met stro, de knielbak, op de grond en bogen zich zo boven de wassteen van de bak. De wasvrouwen schrobden het linnen met Marseillezeep.

Washhouse. Set totally apart from the village in the late 19th century, this washhouse currently stands in a residential area. A stream running behind it was used to fill the basins. On washing day, very early in the morning, the soaked and leached laundry was taken to the washhouse in hods or wicker baskets carried by two people or in a wheelbarrow or a cart. Once there, the women, often kneeling in a wooden tub lined with straw, known as a 'kneeler' and placed on the floor, leaned over the washing stone on the basin. The washerwomen rubbed the laundry with Marseille soap, roof comprising two series of 11 tubs which are still supplied with water.

5. Lavoir de Sélange

RUE DE LA FONTAINE (FACE AU N°26) - 6780 SÉLANGE

Jadis deux bassins étaient abrités dans le lavoir construit en 1878. Celui-ci, composé de trois murs, était ouvert en face avant. Une pompe à bras en fonte de la fin du XIXe siècle ou du début du XXe siècle se trouve actuellement à proximité de l'ancien lavoir. C'était bien souvent ce genre de modèle simple qui alimentait en eau les fontaines et abreuvoirs de nos villages.

Wasplaats-fontein. Vroeger stonden er twee bakken in het washuis dat in 1878 werd gebouwd. Dit bestond uit drie muren en was vooraan open. Een pomp met gietijzeren arm van eind 19de eeuw of begin 20de eeuw staat nu dicht bij de oude wasplaats. Het was vrij vaak dergelijk eenvoudig model dat voor het water van de fonteinen en drinkplaatsen van onze dorpen zorgde.

Washhouse-fountain. In days gone by, the washhouse built in 1878 had two basins. The washhouse itself, comprising three walls, was open at the front. A cast-iron hand pump from the late 19th century or early 20th century currently stands near the old washhouse. It was very often this type of simple model that supplied water to the fountains and troughs of villages in this region.

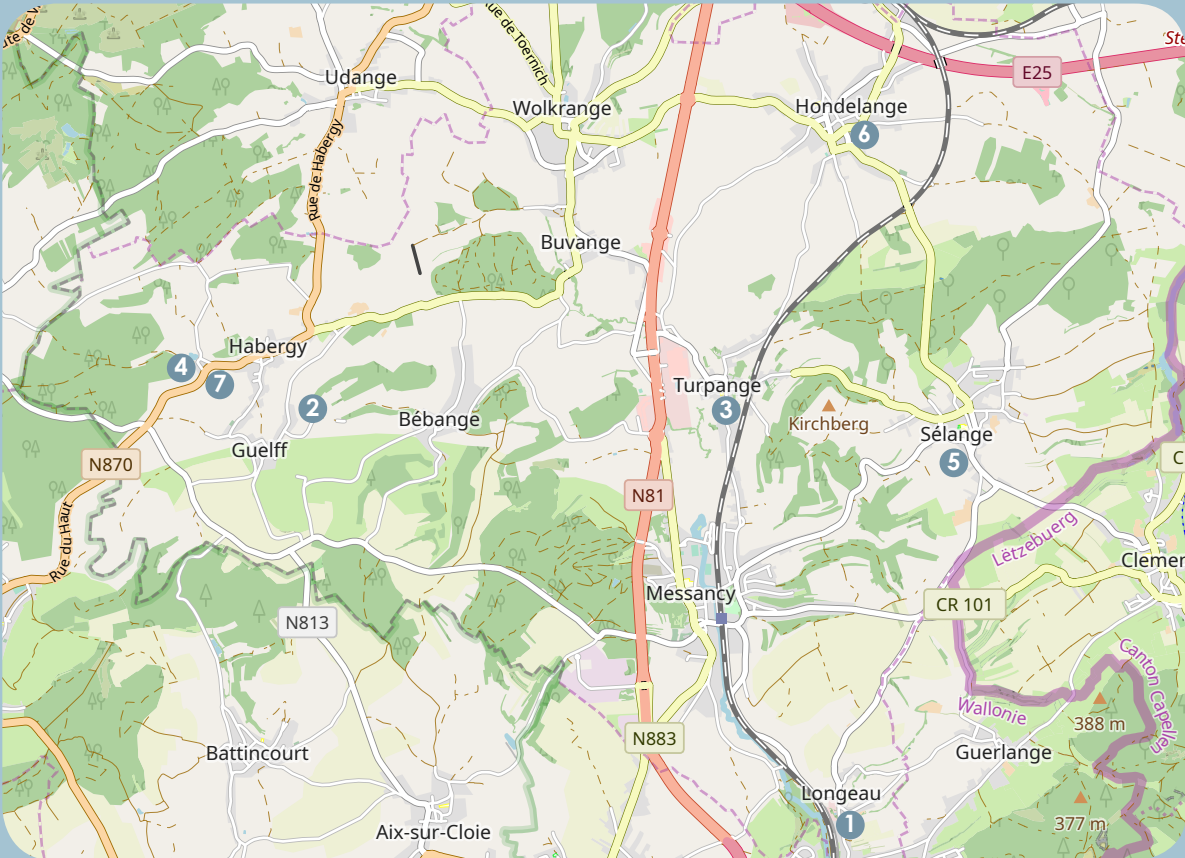
2. Lavoir de Guelff

RUE DE LA SOURCE - 6780 GUELFF

Ce lavoir, restauré en 1987, se trouvait lors de sa construction à la fin du XIXe siècle, légèrement à l'écart du village. Les boies donnent accès aux bassins sous une poutre très basse. A proximité du lavoir subsiste un abreuvoir à deux bacs : il est alimenté par un tuyau de fonte. La « grande lessive » était un événement important de la vie communautaire et les lavoirs, des lieux où les femmes étaient libres de leur parole. D'ailleurs, les cancans y allaient de bon train, tout se savait à la fontaine. Des règles régissaient ces endroits.

Wasplaats. Dit in 1987 gerestaureerde washuis lag, toen het eind de 19de eeuw gebouwd werd, iets afgelegen van het dorp. De openingen leiden naar de bakken onder een erg lage balk. Dicht bij het washuis is nog een drinkplaats met twee bakken, die met water bevoorradt werd langs een gietijzeren buis. De 'grote was' was een belangrijk gebeuren in het gemeenschapleven en de washuizen waren plekken waar de vrouwen vrijuit konden praten. Er werd trouwens heel wat afgeroddeld, alles was geweten aan de fontein. Deze plaatsen waren aan regels gebonden.

Washhouse. This washhouse, restored in 1987, was slightly outside the village when it was built in the late 19th century. The boys provide access to the basins under a very low beam. A trough with two tubs still stands near the washhouse: it is supplied by a cast-iron pipe. The 'big wash' was a major event in the life of the community and the washhouses were places where the women could talk freely. Gossip was rife. There were no secrets at the fountain. These places were governed by rules.

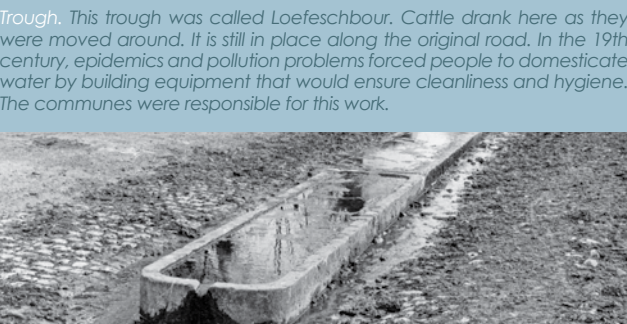

6. Abreuvoir de Hondelange

UM BECHEL 2 - 6780 HONDELANGE

Il portait le nom de Loefeschbour. Le bétail s'y abreuvaient lors de ses déplacements. Il est toujours en place sur la route d'origine. Au XIXe siècle, des épidémies et des problèmes de pollution vont obliger l'homme à domestiquer l'eau en construisant des équipements qui assuraient la salubrité et l'hygiène. Ces aménagements seront à charge des communes.

Drinkplaats. Deze droeg de naam Loefeschbour. Het vee kwam er anderweg drinken. Ze bevindt zich nog altijd op de oorspronkelijke route. In de 19e eeuw zullen epidemieën en vervuilingproblemen de mens verplichten om het water doelgericht naar zijn hand te zetten, met de bouw van uitrusting voor de gezondheid en de hygiëne. Deze inrichtingen zijn voor rekening van de gemeenten.

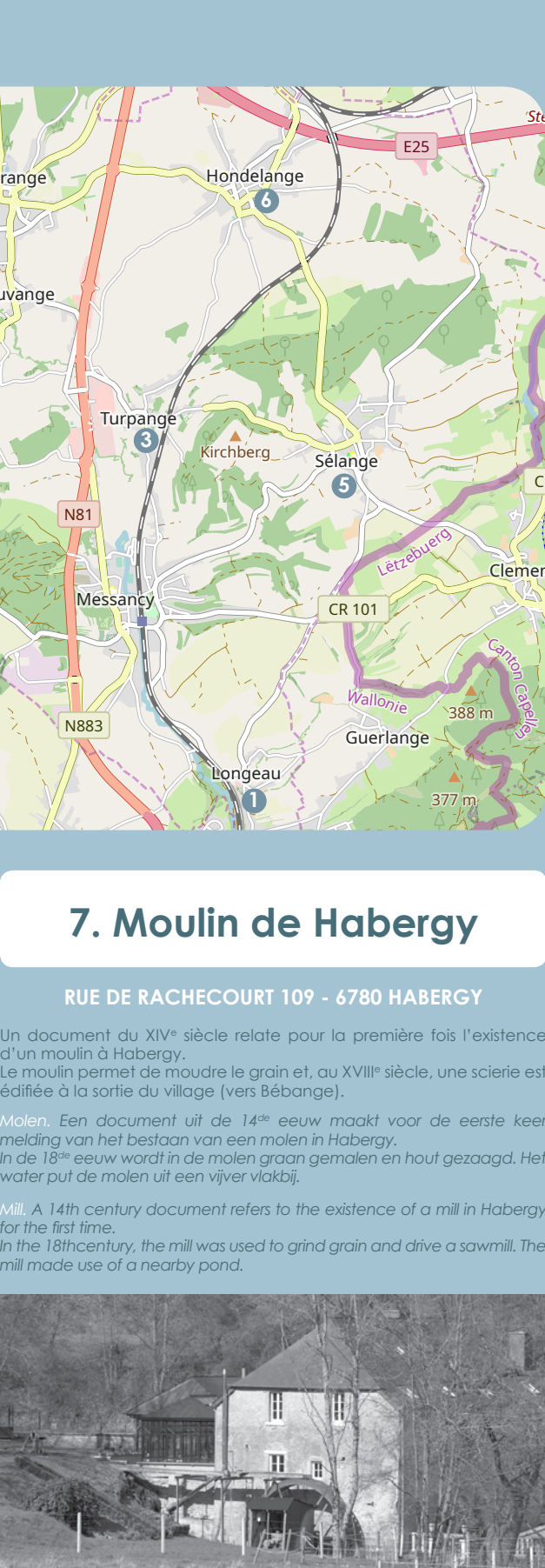
3. Lavoir de Turpange

RUE DE LA HALTE (À CÔTÉ DU N°17) - 6780 TURPANGE

Construit à la fin du XIXe siècle, ce bâtiment presque carré est couvert d'une toiture pyramidale, restaurée en 2015. Contre les murs, une banquette couverte de pierres de taille, permettait aux laveuses de déposer leurs effets personnels ainsi que le linge propre. Adossée au mur droit, une fontaine-abreuvoir en pierre bleue permettait à la population de s'alimenter en eau ou offrait à boire au bétail de retour des champs.

Wasplaats. Dit bijna vierkante gebouw werd eind de 19e eeuw gebouwd en kreeg een tentdak. Het werd in 2015 gerestaureerd. Rond de vier betonnen bakken binnen loopt een stenen gangpad. Op de zitbank uit natuursteen tegen de muur konden de wasvrouwen hun persoonlijke spullen en het schone wasgoed zetten. Aan de blauwstenen fontein-drinkbak tegen de rechtermuur kon de bevolking water pompen of kon het vee op de terugweg van de akkers komen drinken.

Washhouse. Op dem Weschbour refers to the place where the commune of Arlon had a public covered washhouse built in 1848 and extended in 1871. The presence of a fountain here was recorded as early as around 1550. Long rectangular building under a saddleback roof comprising two series of 11 tubs which are still supplied with water.

More info ?
www.arlon-tourisme.be

ARLON

au fil de l'eau

ATTERT

au fil de l'eau

1. Lavoir du Wäschbour

DÉBUT DE LA RUE DU WASCHBOUR - 6700 ARLON

Op dem Weschbour désigne l'endroit où la commune d'Arlon a fait construire un lavoir couvert public en 1848 et agrandi en 1871. A cet emplacement, une fontaine était déjà attestée vers 1550. Long bâtiment rectangulaire sous bâtière, comportant 2 séries de 11 bacs toujours alimentés en eau.

Wasplaats van Wäschbour. Op dem Weschbour duit op de plaats waar de gemeente Aarlen een openbare overdekte wasplaats liet bouwen in 1848 en uitbreiden in 1871. Er was al sprake van een fontein op die plek in 1550. Een lang rechthoekig bouwsel met een zadeldak, met twee reeksen van 11 bakken die altijd water bevatten.

Wäschbour washouse. Op dem Weschbour refers to the place where the commune of Arlon had a public covered washhouse built in 1848 and extended in 1871. The presence of a fountain here was recorded as early as around 1550. Long rectangular building under a saddleback roof comprising two series of 11 tubs which are still supplied with water.

4. Lavoir de Barnich

FRIDDERICHT (PRÈS DU N°9, PLACE DU CENTENAIRE) - 6700 BARNICH

Lavoir couvert datant de 1911 construit à côté de l'école. La source était captée par un puits de 4m de profondeur à Kampericht et l'eau s'écoulait naturellement vers la vallée en alimentant plusieurs fontaines dans le village. De style néoclassique, cette construction est en calcaire local. On y trouve 4 bassins de petit granit alimentés par une colonne en T. L'eau circule entre les bassins qui sont fermés par une bonde. Le sol intérieur possède un beau dallage en pierre bleue pourvu de rigoles.

Wasplaats van Barnich. Overdekt washuis uit 1911 dat naast de school werd gebouwd. Het water werd aan de bron onttrokken in een put van vier meter diep in Kampericht en vloeide natuurlijk naar de vallei om een aantal fonteinen in het dorp van water te voorzien. Deze constructie in neoclassicistische stijl is uit lokale kalksteen opgetrokken. Er zijn vier bekens van blauwe hardsteen, gevoed door een kolom in T-vorm. Het water loopt tussen de bekens, die afgesloten zijn met een span. De binnenvloer heeft een mooie betegeling uit blauwsteen waarin gaten aangebracht zijn.

Barnich washhouse. Covered washhouse dating from 1911, built next to the school. Water was collected from a 4 m-deep well at the spring in Kampericht and ran towards the valley naturally, supplying several fountains in the village. This structure, in the Neoclassical style, is built of local limestone. It contains four petit granit basins supplied by a T-shaped column. The water circulates among the basins, which are sealed with a plug. The floor inside is fine bluestone paving with channels.

5. Fontaine-lavoir de Vville

RUE DU MOULIN À HUILE (À CÔTÉ DU N°32) - 6700 VIVILLE

Sous une bâtière d'ardoises, petite construction basse en calcaire local assis et pierre de taille blanche de la seconde moitié du XIXe siècle. Baies sous linteau droit déchargées en rouleau, avec sèuil plat et feuillures perçant le mur de pignon gauche et la face arrière.

Sous la charpente apparente, quatre bacs, alimentés par la Semois.

Fontein – wasplaats van Vville. Kleine lage constructie onder een leien zadeldak, opgetrokken uit geleide lokale steen en witte natuursteen, uit de tweede helft van de 19de eeuw. Openingen onder een rechte latei, met ontlasting in rolvorm, een platte drempel en uithollingen in de linker puntgevel en de achterkant. Onder het zichtbare gebinte staan vier bakken die gevoed worden door de Semois.

Vville fountain-washhouse. Beneath a saddleback slate roof, small, low structure in coursed local limestone and white cut stone, dating from the second half of the 19th century. Bays beneath straight lintel, borne by a soldier course, with flat sill and rabbets cut into the left-hand gable wall and the rear side. Beneath the exposed frame are four tubs supplied by the Semois river.

8. Lavoir d'Udange

RUE DE MEIX-LE-TIGE (À CÔTÉ DU N°45) - 6700 UDANGE

Lavoir couvert en pierre. Édifice rectangulaire construit en moellons de grès et chaîné aux angles, ouvert en façade, avec pilier central en pierre de taille jaune avec chaînage en pierre de taille. Bâtière d'ardoises artificielles. À l'intérieur, 2 banquettes des murs le long des murs-pignons, et dans le fond, 3 bacs en entée appuyés au mur, avec aux extrémités de chaque côté, 2 bacs en retour d'équerre formant un U.

Wasplaats van Udange. Met stenen overdekt washuis. Rechthoekig gebouw opgetrokken uit breukstenen van zandsteen en hoekkettingen, open in de gevel, met een centrale pijler van gele natuursteen, met een verankering van natuursteen. Zadelak van kunstleien. Binnen staan twee stenen zitbanken langs de gevelmuren; achterin werden drie bakken op een rij tegen de muur geplaatst, met aan elke kant twee loodrecht uitspringende bakken die een U-vormen.

Udange washhouse. Covered stone washhouse. Rectangular building in sandstone rubble, with quoins. Façade open, with central pillar in yellow cut stone with cut stone quoining. Saddleback roof of artificial slates. Inside, two stone benches along the gable walls of the back. Three tubs in a row against the wall, with two tubs at right angles at each end, forming a U.

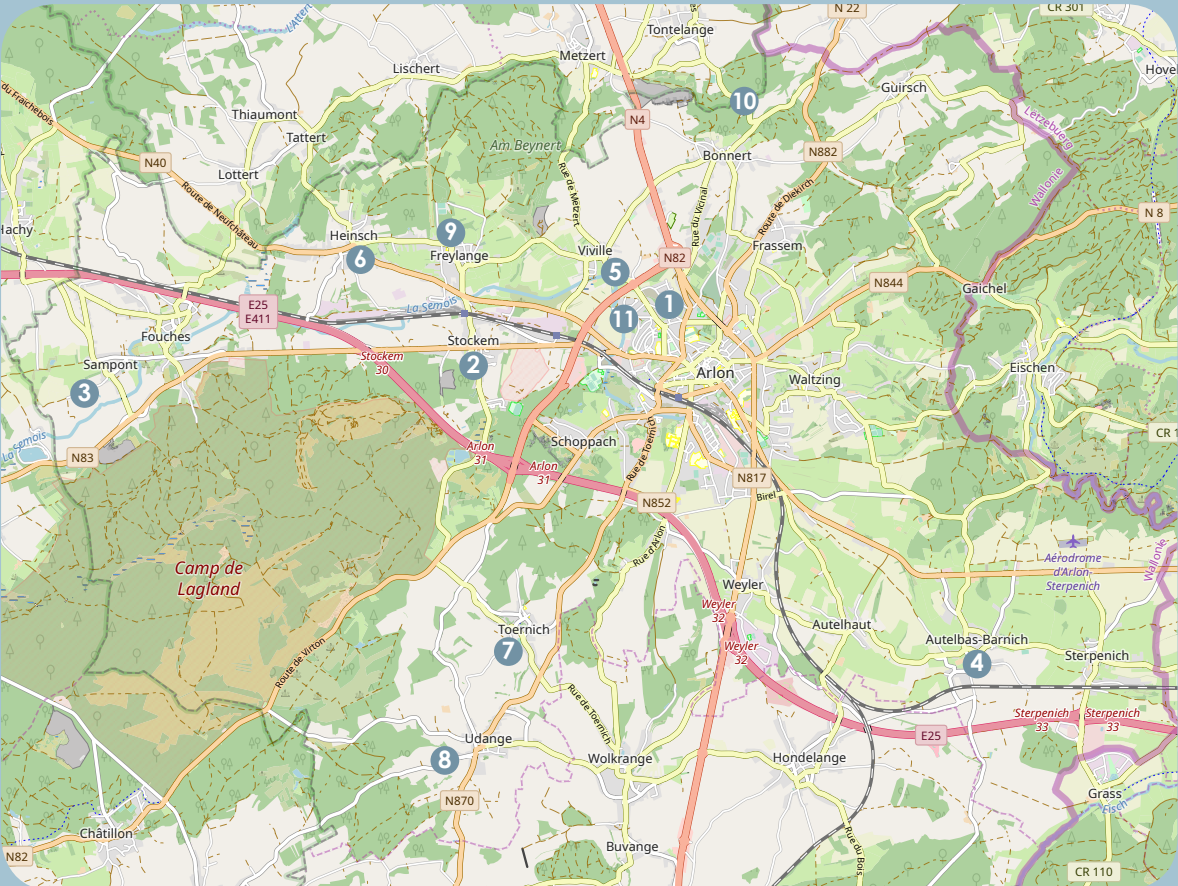
2. Fontaine-Abreuvoir de Stehnen

RUE DE LA CLÉ DES CHAMPS (EN FACE DU N°2) - 6700 STEHNNEN

Cette fontaine-abreuvoir à 2 bacs de pierre blanche, est alimentée par une pompe en fonte à décor néorenaissancedecor van runderschedels en een waterspuwer. De drinkplaatsen zijn voorbehouden voor het vee en de paarden. Deze is een van de laatste die in de gemeente Aarlen nog door de dieren wordt gebruikt.

Fontein – Drinkplaats van Stehnen. Deze fontein-drinkplaats met twee bakken uit witte steen wordt van water voorzien door een gietijzeren pomp met een neorenaissancedecor van runderschedels en een waterspuwer. De drinkplaatsen zijn voorbehouden voor het vee en de paarden. Deze is een van de laatste die in de gemeente Aarlen nog door de dieren wordt gebruikt.

Stehnen fountain trough. This fountain-trough with two tubs in white stone is supplied by a cast-iron pump with a Neorenaissance bucranium decoration and water splitter. The troughs were reserved for cattle and horses. This is one of the last to be used by animals in the commune of Arlon.

9. Lavoir de Freylange

AV. DE PFORZHEIM (EN FACE DU N°77) - 6700 FREYLANGUE

Lavoir couvert du Weschtwaschbur. Légèrement en contrebas de la voirie, le lavoir s'ouvre sur l'un de ses grands côtés. Le pilier central est constitué d'une belle poutre sur socle qui supporte sans dommage la couverture en bâtière. Lavoir rectangulaire ouvert en façade, avec pilier de bois central. Construit en moellons de grès, sous bâtière d'ardoises artificielles. Seconde moitié du XIXe siècle. La distribution des bacs est classique : ceux en aval sont équipés de planches pour permettre de battre le linge dans la savonnerie.

Wasplaats van Weschtwaschbur. Overdekt washuis van Weschtwaschbur. Het washuis ligt iets lager dan de weg en gaat open op een van zijn grote zijden. De centrale pijler bestaat uit een mooie balk op sokkel die zonder schade het zadeldak ondersteunt. Rechthoekig washuis open in de gevel, met centrale houten pijler. Gebouwd uit zandsteenblokken, onder een zadeldak van kunstleien. Tweede helft van de 19de eeuw. De indeling van de bakken is klassiek: alle stroomafwaarts zijn uitgerust met planken om het linnen te kloppen in het sop.

Weschtwaschbur Washhouse. Covered washhouse in Weschtwaschbur. Standing slightly below the road, the washhouse opens onto one of its main sides. The central pillar consists of a fine beam on a base which supports the saddleback roof without any damage. Rectangular washhouse, open along the façade, with a central wooden pillar. Built of sandstone rubble beneath a saddleback roof of artificial slate. Second half of the 19th century. The tubs are placed in the standard fashion; those lower down are equipped with boards so that the laundry can be beaten in the soapy water.

10. Moulin de la Platinerie

RUE DE LA PLATINERIE N°75 - 6700 BONNERT

Située à la limite des communes d'Arlon et d'Attert, la platinerie (usine aplatisant le fer pour les forgerons) remonterait à 1567 et abrita successivement un moulin à foulon, un moulin à tan, un moulin à blé et, à partir de 1693, une platinerie. Les activités de la platinerie sont arrêtées en 1836 pour redevenir un moulin à céréales jusqu'au début des années 1950. La maison d'habitation et les dépendances datent de 1820. Tout l'appareillage subsiste : meules, tarare, appareil à cylindres, blutoirs et turbine hydraulique.

Molen van de Plaatslagerij. De plaatslagerij ('platinerie'), fabriek die ijzerplaatstal voor de smedenij ligt op de grens van de gemeenten Aarlen en Attert en zou al teruggaan tot 1567. De molen was achtereenvolgens volmolen, schorsmolen en korenmolen en vanaf 1693, een heuse plaatslagerij. In 1836 wordt een punt gezet achter de activiteiten van de plaatslagerij en ging de molen weer graan molen, tot begin de jaren 1950. Het woonhuis en de bijgebouwen dateren van 1820. Alle apparatuur staat er nog: molenstenen, graanreiger, walsenstoel, bulen en hydraulische turbine.

'La platinerie' mill. Standing at the border between the communes of Arlon and Attert, the platinerie or hammering plant (a factory that flattened iron for the blacksmiths) is said to date back to 1567 and successively housed a fulling mill, a tanning mill, a wheat mill and, as of 1693, a hammering plant. The iron flattening activities stopped in 1836 and the site became a grain mill again until the early 1950s. The house and outbuildings date from 1820. All the equipment still exists: millstones, winnower, roller mill, sifters and hydraulic turbine.

3. Lavoir de Sampont

RUE DES TOURBIÈRES - 6700 SAMPONT

Lavoir couvert perpendiculaire à la route. Toiture à 2 pans légèrement débordants en polytules. Les chéneaux sont de section carrée. Les maçonneries extérieures sont en moellons de grès recouverts d'un enduit. Les maçonneries intérieures sont enduites. A l'intérieur, 3 bacs en pierre bleue sont organisés en T. Présence de battoirs placés sur la longueur des bacs.

Wasplaats van Sampont. Overdekt washuis, loodrecht op de weg. Dak met twee iets uitstekende schieden uit dakpanplaten. De dakgooten hebben een vierkante doorsnede. Het buitenmetselwerk bestaat uit blokken van zandsteen met een bepleistering. Het metselwerk binnen is bepleisterd. Binnen staan drie bakken uit blauwe steen, opgesteld in T-vorm. Over de hele lengte van de bakken zijn wastampers aanwezig.

Sampont washhouse. Covered washhouse perpendicular to the road. French roof tile gable roof, slightly projecting. The gutters are square. The outside masonry is made of rendered sandstone rubble. The inside masonry is rendered. Inside, three bluestone tubs are arranged in a T-shape. Beetles or battledores are placed lengthwise along the tubs.

6. Lavoir de Heinsch

ROUTE DE NEUFCHÂTEAU (À CÔTÉ DU N°511) - 6700 ARLON

Monument classé depuis 1982. Bel édifice rectangulaire réalisé en calcaire lorrain construit en 1861. 4 bacs de pierre forment un U couverts d'un bac rectangulaire réalisé en pierres calcaires de Lorraine. La façade est percée de 2 larges portails à arc surbaissé mouluré à clé saillante. Les angles des murs sont formés de pilastres, la corniche est moulurée en doucine et le toit couvert de zinc. 2 abreuvoirs extérieurs sont placés dans le prolongement du pilier central. 2 cheminées permettaient de faire sécher le linge à l'intérieur du lavoir.

Wasplaats van Heinsch. Sinds 1982 beschermd monument. Mooi rechthoekig bouwwerk uit Lotharingse kalksteen, gebouwd in 1861. Vier stenen bakken vormen een U, met daarop een rechthoekige bak uit Lotharingse kalksteen. In de gevel zitten twee brede gemoulureerde steekboogportalen met uitspringende sleutel. De hoeken van de muren zijn gevormd door pilasters, de gootlijst is oëlvormig en het dak is bekleed met zink. 2 drinkplaatsen buiten staan in het verlengde van de centrale pijler. 2 schoorstenen maken mogelijk om het linnen te drogen binnen in het washuis.

Heinsch washhouse. Listed monument since 1982. Fine rectangular structure in Lorraine limestone, built in 1861. Four stone tubs in a U-shape, covered with a rectangular tub, in Lorraine limestone. The façade has two wide doorways with moulded low arches with protruding keystone. Pilasters form the corners of walls, the cornice is ogee-shaped and the roof is covered with zinc. Outside, two troughs extend out from the central pillar. Two fireplaces provided the means of drying laundry inside the washhouse.

7. Lavoir de Toernich

BUREWEE (CENTRE DU VILLAGE EN FACE DU N°11) - 6700 TOERNICH

Lavoir construit en 1874 sur les plans de l'architecte Jamot. Édifice rectangulaire en moellons de grès sous bâtière d'ardoises artificielles à croupes. Ouvertures en faïence, en faïence et haute baies à encadrement calcaire en plein cintre, à appui saillant ; entrée au centre. Même dispositif à l'arrière où, cependant, les baies en grande partie obturées ont été réduites à des demi-lunes. À l'intérieur, 3 bacs disposés en U.

Wasplaats van Toernich. Wasplaats gebouwd in 1874 volgens de plannen van architect Jamot. Rechthoekig gebouw uit zandbreukstenen, onder een zadeldak van kunstleien. Die groote en hoge gevelopeningen in een rondboogvormige kalkstenen omlijsting, met uitstekende vensterbank; de ingang in het midden. Dezelfde inrichting achteraan, waar de grotendeels gedichte openingen echter beperkt werden tot halve maan. Binnen staan drie bakken in U-vorm opgesteld.

Toernich washhouse. Washhouse built in 1874 following plans drawn up by architect Jamot. A rectangular building in sandstone rubble beneath a saddleback roof of hipped artificial slates. Opening in the façade created by three wide, high bays with semi-circular limestone surround and protruding support; entrance in the centre. Same arrangement at the rear, although here the bays, largely blocked up, have been reduced to half moons. Inside are three tubs set out in a U-shape.

11. Moulin Lampach

RUE DU MOULIN LAMPACH N°51 - 6700 ARLON

La location de ce moulin est déjà inscrite dans les registres des comptes des domaines d'Arlon en 1607. Plus tard, ce moulin appartient aux souverains autrichiens comme l'indique la plaque amoriée en façade au-dessus de l'entrée. Il a été établi comme scierie, moulin à farine et moulin à huile. Le moulin aurait cessé ses activités avant 1900.

Molen Lampach. De verhuur van deze molen is al in 1607 genoteerd in de rekening-registers van de domeinen van Aarlen. Later wordt deze molen eigendom van de Oostenrijkse vorsten, zoals blijkt uit de plaat met wapenschild op de gevel, boven de ingang. Het is bewezen dat deze molen diende als zagerij, als graanmolen en als oliemolen. De molen zou al niet meer werken van vóór 1900.

Lampach mill. The letting of this mill was included in the registers of the accounts of the estates of Arlon as early as 1607. Later on, this mill belonged to the Austrian sovereigns, as indicated on the heraldic plaque on the façade above the entrance. It was established as a sawmill, flour mill and oil mill. Activity at the mill is thought to have stopped before 1900.

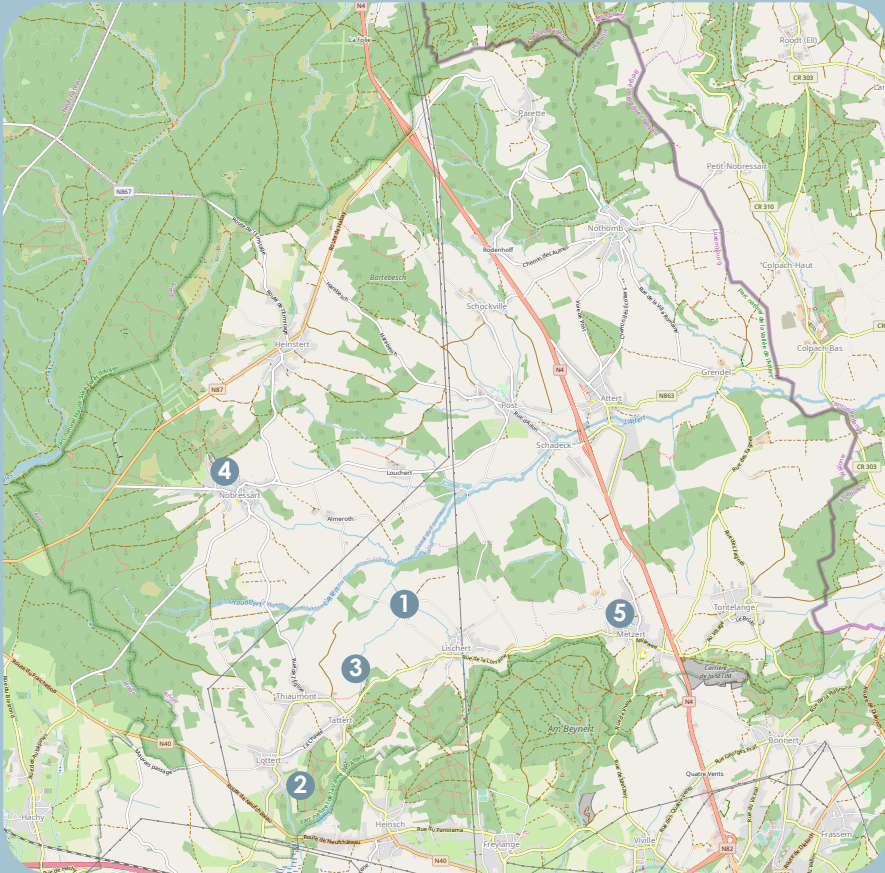
1. Moulin de Lischert

UM KIEM 201 - 6717 LISCHERT

Le moulin actuel date d'avant 1631. La présence de meules et d'un boîtier électrique atteste son rôle de moulin à grains puis de producteur d'électricité pour les propriétaires durant la deuxième Guerre mondiale. Il utilisait à l'époque l'énergie mécanique produite par le courant d'un cours d'eau amené au moulin par un bief. Une meule est visible de l'autre côté de la route.

Molen van Lischert. De huidige molen dateert van vóór 1631. De aanwezigheid van molenstenen en van een elektriciteitsdoos getuigt van zijn rol als korenmolen en daarna van elektriciteitsproducent voor de eigenaars tijdens de Tweede Wereldoorlog. In die tijd gebruikte hij de mechanische energie die opgewekt werd door de stroming van een waterloop die langs een toevoerkanal naar de molen werd geleid. Aan de andere kant van de weg is een molensteen te zien.

Lischert mill. The current mill dates from before 1631. The presence of millstones and an electrical box bears witness to its role as a grain mill and then an electricity generator for the owners during the Second World War. At the time, it used the mechanical energy generated by the current of a watercourse carried to the mill by a millstream. A millstone can be seen on the other side of the road.

4. Lavoir du Koun

RUE DU KOUN 160 - 6717 NOBRESSART

Ce lavoir à la toiture d'ardoise à deux pans comporte des bacs en calcaire. Il avait la réputation de ne s'être pratiquement jamais séché. Construit en 1923 à la place d'un lavoir en bois non couvert, il permettait de laver le linge d'une quarantaine de familles. Un abreuvoir, disparu de nos jours, se trouvait en aval du lavoir.

Wasplaats van de Koun. Dit washuis heeft een schuin leien zadeldak. Binnen staan kalkstenen bakken. Het had de reputatie omzegegens nooit droog te staan. Het werd in 1923 gebouwd in de plaats van een niet-overdekte houten wasplaats. Hier kon het linnegoed van een veertigtal gezinnen gewassen worden. Stroomafwaarts van het washuis was er vroeger een drinkplaats, die nu verdwenen is.

Koun washhouse. This washhouse with a gabled slate roof contains limestone tubs. It had a reputation for being virtually never dry. It was built in 1923 to replace an open-air wooden washhouse. The laundry of about forty families could be washed here. A trough, which no longer exists, once stood downstream of the washhouse.

2. Lavoir de Lottert

RUE DE LA BARRIÈRE (FACE AU N°378) - 6717 LOTTERT

Ce lavoir, de la 2e moitié du XIXe siècle (mentionné en 1867), se situe dans une dépression, non loin des étangs du ruisseau Im Brull. C'est une construction de type tunnel, semi-enterré, formée par une épaisse voûte surbaissée en moellons de grès, abritant un grand bassin dans lequel l'eau, d'une pureté parfaite, s'écoule sur un lit de glaise imperméable. Le sol sablonneux était souvent peu praticable, les lavandières décidaient, à partir de 1940, de se rendre au lavoir de Tattert.

Wasplaats van Lottert. Dit washuis uit de tweede helft van de 19de eeuw (vermeld in 1867) ligt in een depressie, niet ver van de vijvers van de beek Im Brull. Het is een constructie van het type tunnel, half ingegraven, gevormd door een breed verlaagd gewelf van zandsteenblokken, met een groot bekken waarin het perfect zuiver water over een ondoordringbaar leembod loopst. De zandachtige bodem was vaak niet erg begaanbaar en dus besloot de wasvrouwen vanaf 1940 om naar het washuis van Tattert te trekken.

Lottert washhouse. This washhouse, from the second half of the 19th century (mentioned in 1867), stood in a dip not far from the Im Brull stream. It is a tunnel structure, half underground, comprising a thick, low vault in sandstone rubble housing a large basin in which perfectly pure water flows over an impermeable loam bed. As the sandy soil was often difficult to get across, the washerwomen decided to go to the Tattert washhouse as of 1940.

3. Lavoir de Tattert

RUE DE LA CARRIÈRE 69 - 6717 TATTERT

Ce lavoir construit en 1876 sur un plan proche du carré est coiffé d'une toiture d'ardoise en pavillon. La charpente de type radial est remarquable. Le sol est recouvert d'un beau dallage en grandes pierres bleues. Contre les murs, s'allongent deux longues banquettes qui permettent soit de s'y assoir soit d'y déposer un lourd fardeau.

Wasplaats van Tattert. Dit washuis werd in 1876 gebouwd met een bijna vierkante plattegrond en heeft een leien tentdak. Het straalgewijs gebinte is opmerkelijk. De vloer is mooi betegeld met grote blauwe stenen. Tegen de muren staan twee lange zitbanken, waar eventueel ook een zware last kon op gelegd worden.

Tattert washhouse. This washhouse built in 1876 is almost square and has a tented slate roof. The radial frame is worth noting. The floor is covered with fine paving of large blue stones. Two long benches stand against the walls, enabling the washhouse users to sit or put down heavy burdens.

5. Fontaine de Metzert

RUE DES 3 FONTAINES 237 - 6717 METZERT

Comme l'évoque le nom de la rue, l'eau n'est pas rare à Metzert. Pas moins de quatre points d'eau y sont recensés sans parler de l'ancien moulin et du captage actuel. Cett fontaine est composée de deux bacs en calcaire. Elle est toujours alimentée en eau. Elle servait à abreuver le bétail mais aussi pour les besoins domestiques.

Wasplaats van Metzert. Zoals de naam het al zegt, was water geen schaars goed in Metzert. Er werden niet minder dan vier wateroppunten geteld en dan zijn de oude molen en het huidige winningspunt nog niet meegerekend. Deze fontein bestaat uit twee kalkstenen bakken en er zit altijd water in. Het vee kwam hier drinken, maar het water diende ook voor de huishoudelijke behoeften.

Metzert washhouse. As the name of the road suggests, water is hardly in short supply in Metzert. No fewer than four water points are listed here, not to mention the old mill and the current catchment. This fountain consists of two limestone tubs. It still has a water supply. It was used to water the cattle, but also for domestic purposes.

